

WENDUINEBANK

Aan de naam *Wenduinebank* valt etymologisch niet veel te verklaren. Het is een zandbank gelegen tussen Zeebrugge en Oostende, dus vóór de kustgemeente *Wenduine*, waarmee alles lijkt gezegd. Toch schuilt er achter deze zandbank menig verhaal en leert consultatie van oude kaarten dat deze ondiepte ooit anders werd benoemd.

DE ZANDBANK MET EEN ZWAK VOOR BRUGGE...

Vandaag strekt de *Wenduinebank* zich langs de Belgische kust uit van Bredene-Oostende tot Zeebrugge, op nauwelijks vijf kilometer voorbij de laagwaterlijn en dit over een lengte van ca. 20 km. Vóór de aanleg van de eerste havendam van Zeebrugge (periode 1896-1907) had deze bank nog een doorlopende rechtlijnige structuur. Meer naar het oosten sloot hij aan bij de ondiepte Paardenmarkt, die aan de ingang van het toenmalige Zwin als het ware toegang verschaft tot het historische Brugge (zie kaart Blaeu uit 1596-1662). De bouw van de Zeebrugse buitenhaven halweg de jaren 1980 stak daar echter bijna letterlijk 'een stokje voor': door die werkzaamheden kwam de *Wenduinebank* ten westen van Zeebrugge aan de kustlijn te raken. De doorstroming van zand en slib in noordoostelijke richting werd belemmerd, waardoor een sterke sedimentatie ontstond. Die werd nog in de hand gewerkt door de algemene toename van slibconcentraties in de waterkolom ten gevolge van bagger- en havenwerken en een toegenomen erosie van de holocene kleilagen (Fettweis *et al* 2009). Door die brede, gekromde verbinding met het strand – vanaf Blankenberge tot Zeebrugge – wordt als het ware een kom of een val gevormd, waarbinnen heel wat zand en slib bezinkt.

De *Wenduinebank* zelf is, met name aan zijn zuidwestzijde, vrij smal (breedte 1 km tussen de 6m-dieptelijnen). Net als zijn "buren", de Stroombank en Nieuwpoortbank, bezit hij een steile zuidflank en een zwakker glooiende noordhelling. Door het voortijdig breken van de golven op de ondiepe ruggen, vooral dan bij laagwater, vertoont het zandige topoppervlak weinig of geen micro-reliëf. Je vindt met andere woorden geen onderwaterduinen of zandgolven bovenop het zandbanklichaam. Deze bankvorm is typisch voor stormgegenereerde getijdebanken, zoals die aan onze kust ca. 7000 jaar geleden zijn ontstaan (Mathys 2009). Al zeker sinds 1801 – wanneer de eerste betrouwbare zeekaarten verschijnen – schommelen de minimale dieptes rond de 3 m LAT (d.i. 3 m onder het laagst mogelijke astronomische laagwater). De bank is dus als vrij stabiel te categoriseren.

Het was op deze zandbank dat het C-Power consortium – dat nu het windpark op

de Thorntonbank exploiteert – aanvankelijk windmolens wou plaatsen. Daartoe diende het in 2001 een vergunningsaanvraag in voor de plaatsing van 50 molens voor in totaal 115 megawatt. De domeinconcessie werd verleend, de milieuvergunning echter niet. Hierdoor verplaatste het consortium zijn werkzaamheden naar de Thorntonbank.

OUDE NAAMGEVING ZINSPLEET OP HARD OPPERVLAK

Als toponiem verschijnt *Wenduinebank* voor het eerst op de zeekaart "Reconnaissance hydrographique de la Côte Nord de France" uit 1801. Deze kaart is samengesteld door de bekwame Franse hydrograaf en marineofficier Charles-François Beautemps-Beaupré (1776-1854), die ook wel als de grondlegger van de moderne hydrografische kaart wordt beschouwd. Ook op de kaart van Stesels uit 1866 is sprake van de *Banc de Wenduine*. Op oudere, 17de eeuwse zeekaarten – o.a. die van Henricus Hondius (1636), Joan Blaeu (1662) en Johannes van Keulen (1681-84) – heet de ondiepte *Hart Sandt*. Dit wijst erop dat het harde, vaste oppervlak door de naamgevers werd ervaren als een typisch kenmerk van deze bank. Interessant is dat ook op de Kaart der Blankenbergse Visscherij – in 1890 getekend door Jozef Ponjaert, leraar aan de visserijschool, die daarvoor steunde op andere kaarten en op informatie van vissers – de *Wenduinebank* een naam draagt die verwijst naar zijn harde bovenvlak.

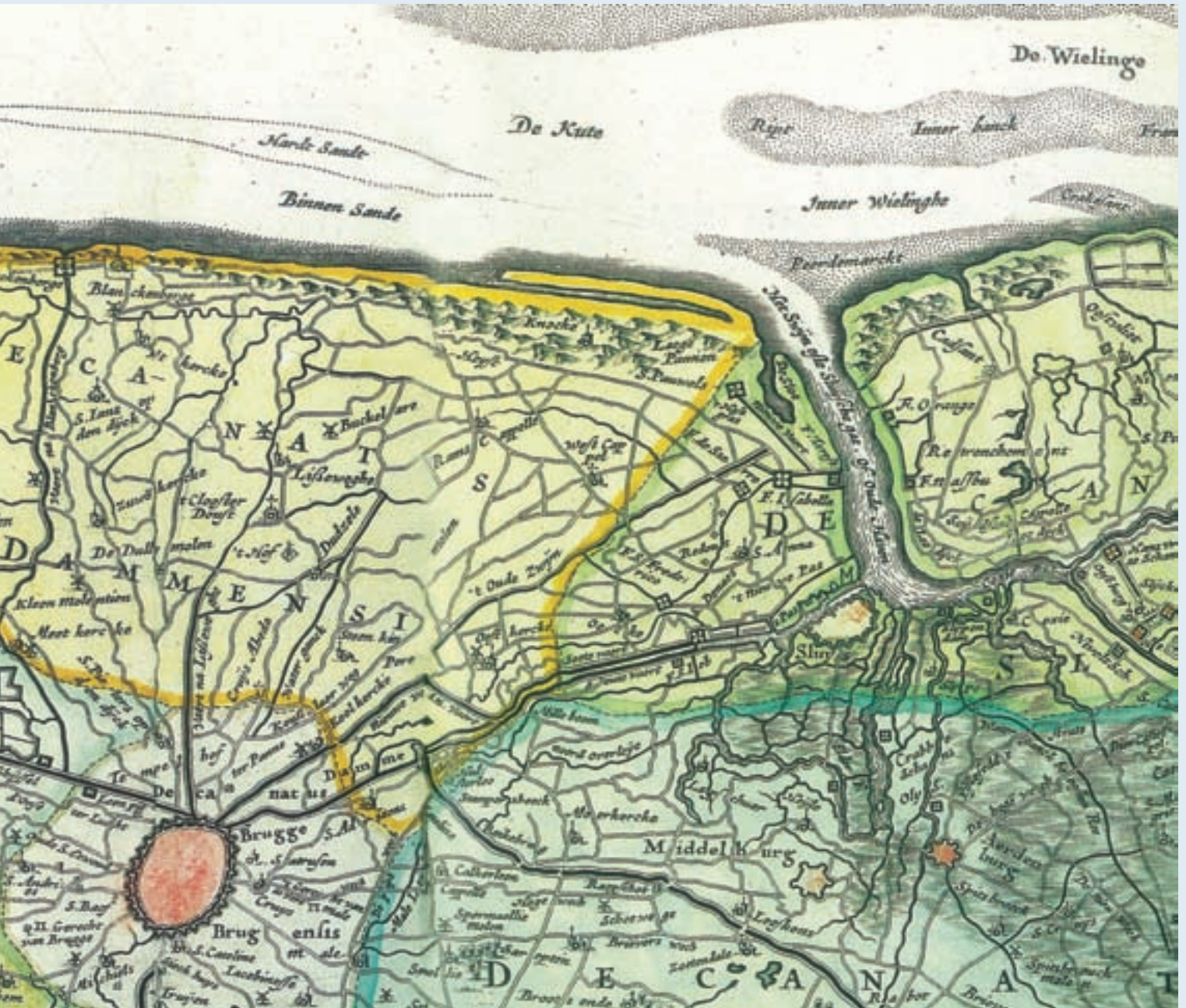
Hij heet daar *Hindersteens*. Met *steens* wordt aangegeven dat de bank zo hard is als stenen. Voor het eerste deel, *hinder*, komen verschillende verklaringen in aanmerking, zoals geldt voor de eerder in dit tijdschrift behandelde naam *Hinderbanken* (zie De Grote Rede 17, 2006, p. 22-23). Misschien moet het begrepen worden in de zin van 'belemmering' en werd de bank zo genoemd omdat hij hinderlijk was voor de visserij. In die betekenis is het woord *hinder* inderdaad inheems in de West-Vlaamse dialecten. *Hinder* kan echter ook 'achteraan gelegen' betekenen, zodat de bank ook genoemd kan zijn naar zijn ligging gezien vanop zee: hij ligt dicht bij de kust, dus achter alle andere hindernissen. Verder heeft zich uit het bijwoord *hinder* in de Vlaamse visserstaal klaarblijkelijk een zelfstandig naamwoord ontwikkeld met betekenis 'kust, wal'. Dat schrijft althans De Bo bij het trefwoord HINDER in zijn *Westvlaamisch Idioticon*. Als voorbeeldzinnen geeft hij: "Naar den hinder varen. Van den hinder steekt men af in zee. Zij waren nog drie uren van den hinder als 't onweer losbrak. Den hinder in 't oog krijgen." Mocht *Hindersteens* met dit woord zijn gevormd, dan drukt de naam uit dat de bank dicht bij de "hinder", d.i. de wal, gelegen is.

Bronnen

- De Bo L.L. (1892). *Westvlaamisch Idioticon*. Gent (facsimile-uitgave, Handzame, 1991)
- De Mey P. (1894). *Etude sur l'amélioration et l'entretien des ports et sur le régime de la côte de Belgique*. Paris.
- EWN = *Etymologisch Woordenboek van het Nederlands*: M. Philippa, F. Debrabandere, A. Quak, T. Schoonheim & N. Van der Sijs (Eds). Amsterdam University Press.
- Fettweis M., J-S. Houziaux, I. Du Four, V. Van Lancker, C. Baeteman, M. Mathys, D. Van den Eynde, F. Francken & S. Wartel (2009). Long-term influence of maritime access works on the distribution of cohesive sediments: analysis of historical and recent data from the Belgian nearshore area (southern North Sea). *Geo-Mar Lett* 29: 321-330.
- Mathys M. (2009). The Quaternary geological evolution of the Belgian Continental Shelf, southern North Sea. Doctoraatsproefschrift, pp. XXIV, pp. 382, annexes. Universiteit Gent, Faculteit Wetenschappen, Gent.
- MNW = E. Verwijs & J. Verdam (1885-1929). *Middelnederlandsch Woordenboek*. 's Gravenhage.
- Van Cauwenbergh C. (1966). Hydrografische analyse van de Scheldemonding ten oosten van de meridiaan 3°05' tot Vlissingen. *Het Ingenieursblad* 35 (17).
- WNT = *Woordenboek der Nederlandse taal*. 's Gravenhage, Leiden, 1863-1998.

■ Voor er sprake was van enige zeewaartse uitbouw van de haven van Zeebrugge, verliep de Wenduinebank (hier op kaart van Joan Blaeu uit 1662 aangeduid met naam Hardt Sandt) nog rechthoekig naar de monding van het Zwin toe. Door sedimentatie, vooral dan na de uitbouw van de Zeebrugse havendam in de jaren '1980, boog de zandbank in de richting van de kust, net voor Zeebrugge (Bron: Vlaanderen in oude kaarten)

■ Net als de oude naam Hart Sandt (voorkomend op 17de eeuwse zeekaarten, zie o.a. hierboven), wijst ook het toponiem gebruikt voor de Wenduinebank op de Kaart der Blankenbergse Visscherij uit 1890, nl. Hindersteens, op de aanwezigheid van hard materiaal (St-Pieterscollege/St-Jozefhandelsschool).

